

Naap 18. XII '36

M

Kertomus allekirjoittaneen kaivauksesta rautakauden kalmistossa Huittisten pitäjän Loiman kylässä, Vanhan-Perttulan talon maalla kesäkuun 15-17 p:nä 1936.

Liitteinä 2 karttaa ja 6 valokuvaa.

Kevättalvella 1936 saatiin Kansallismuseon kokoelmiin pitkällisten neuvottelujen jälkeen muutamia rautakauden esineitä: kilvenkupura, 2 keihäänkärkeä ja veitsi (KM 10293:1-3), jotka oli löydetty jo muutamia vuosia aikaisemmin (1932) Loiman kylästä Huittisista, mutta jotka ensin olivat joutuneet maanviljelijä Juho Jaakolan kokoelmiin Huittisissa. Edellisenä syksynä oli ylioppilas Jouko Voionmaa ollessaan tutkimassa löytöpaikkaa Länsi-Suomen kansanopiston maalla samassa kylässä, käynyt myöskin Vanhan-Perttulan löytöpaikalla ja todennut kysymyksessä olevan kalmistolöydön. Kesäkuussa 1936 suoritti allekirjoittanut sitten paikan varsinaisen tutkimisen.

Löytöpaikka on Loimijoen länsirannalla, itse joesta n. 150 m:n päässä, n. 8 km Loimi- ja Kokemäenjoen yhtymäkohdasta linnuntietä etelään. Se on Vanhan-Perttulan talon maalla, talon pohjoisimmassa pellossa oleva matalahko viljelemätön kumpare (ks liitekarttaa № 1 ja valokuvia 1-2). Naapuritalon, Pietilän, asuinrakennuksista se on n. 350 m OSO:hon. Paikkaa nimitetään Hiidentöykäksi, ja nimitys käsittää koko kysymyksessä olevan pellon, sekä Vanhan-Perttulan että Pietilän puoleisen osan. Pietilän isäntä kertoi joitakin vuosia sitten omalla puolellaan raivanneensa samanlaisen kumpareen kuin löytöpaikalla olevan, ja sanoi siinä olleen runsaasti luita ja metalliesineitä, joita kuitenkin ei ymmärretty ottaa talteen. Mahdollista niinollen on, että kalmisto on käsittänyt useampia hautaröykkiöitä, eikä myöskään ole mahdotonta, että pellossa olevista lukuisista kivisistä kumpareista useammatkin osoitta-

utuvat hautaröykkiöiksi, vaikka en tällä käynnilläni onnistunut useampia sellaisia toteamaan.

Alueen eteläsyrystä oli ajettu soraa talon tarpeisiin, ja tällöin oli löydetty sittemmin Jaakolan haltuun joutuneet muinaisesineet. Kuopan - tai oikeammin soranottopaikan - reunassa näkyi kivitystä ja runsaanlaisesti poltettuja luita. Ilmeisesti oli osa kalmistoa jo hävitetty, vaikka luulenkkin suurimman osan olleen tallella. Maan päällä ei ollut mitään merkkejä röykkiöstä, ellei ota huomioon sen pintakasvullisuuden erilaisuutta ympäristöön nähden. Se oli matalaa sitkeää ruohoa, mataraa y.m.s., ympäristössä oli ruoho taas paljon vehmaampaa ja vihreämpää. Heti turpeen alta paljastui kalmistokiveys, matalan röykkiön näköinen, epäsäännöllinen muodoltaan (ks. kuvaa 3-6 ja karttaa № 2). Kivet olivat 1-3 kerroksessa, pikkukiviä erittäin runsaasti suurempien kivien väleissä ja päällä. Ilmeisesti oli osa niistä myöhempiä, luultavasti pellosta ajettuja, ja on vaikeata varmuudella määrätä alkuperäisen hautaröykkiön laajuutta ja rajoja. Kuten sanottu alkoi kalmistokiveys välittömästi turvekerroksen alla, kulttuurikerros löytöineen oli sitävastoin vasta 20-50 cm:n syvyydessä.

Poltetut luut ja löytöesineet keskittyvät, kuten kartasta № 2 käy ilmi, kolmeen kohtaan röykkiötä, kaksi n. metrin etäisyydellä toisistaan röykkiön W-osassa, ja kolmas n. 3 m:n päässä näistä, kahden suuren maakiven välissä ja vieressä. Siellä täällä tavattiin poltetun saven palasia, muutamia saviastian- ja raudanpaloja muullakin röykkiöalueella, vaikka niitä ei karttaan merkittykään. Alue I oli löydötön, alue II:sta löytyi kaksi rautaveistä ja keritsimet (KM 10361:8,9 ja 17) Vaikka ne eivät, kuten kartasta ilmenee, olleetkaan yhdessä rykelmässä olisin kuitenkin valmis otaksumaan niiden kuuluneen yhteen hautaukseen, jota luualue, jolta ne löydettiin, merkitsi. Esineet eivät ole tarkemmin ajoitettavissa senparemmin kuin voi antaa tarkkaa aikamääräystä Jaakolankaan haltuun joutuneille esineille. Ne lienevät kuitenkin n.v. 600 vaiheilta, ja niiden perusteella otaksuinkin aluksi koko kalmiston olevan meillä niin tavallisia keskisen tai myöhemmän kansainvaellusajan hautaröykkiöitä. Senpavuoksi olikin eräänlainen sensatsioni, kun kolmannelta luualueelta, suurten maakivien läheltä, ensimmäisenä varsinaisena löytöesineenä tavattiin kaksi emaljikoristeisen hevosenkenkäsoljen palaa, tyyppiä, joka tavallisesti on ajoitettu 3-4 vuosisadal-

le. Seuraavat löydöt, kaikki ajoitettavissa olevat lähinnä 500-lukua, olivat omiaan vain lisäämään löydön mielenkiintoisuutta.

Kaikki alue III:n esineet olivat haudassa n. neliömetrin alalla. Luualue oli tosin lähes kaksi kertaa niin suuri, mutta puolelta alaltaan löydötön. Poltettuja luita oli verrattain runsaasti, yhteensä otettiin talteen 1,224 kg., määrä, joka kuitenkin saattaa olla vain yhdestäkin poltetusta henkilöstä (Vrt Hackman, Die ältere Eisenzeit in Finnland, s. 117-119). Itse olen vakuutettu siitä, että kyseessä on yksi tai mahdollisesti kaksi samanaikaista hautausta (kaksoishauta?). Miekanosat, jotka alueelta löydettiin merkitsevät epäilemättä miehen hautausta, ja toiselta puolen on taas vaikeata ajatella ketjujen kuuluneen muuhun kuin naisen haudan kalustoon. Emaljisolkea lukuunottamatta ovat kaikki esineet tähän asti hyväksytyjen aikamääräysten mukaan suunnilleen samanaikaisia. Emaljisoljen kaksi ensin löydettyä palaa olivat, miekan kärkipalaa lukuunottamatta, joka oli kapeassa solassa suurten kivienvälissä, löydöistä lähimpänä maanpintaa, n. 25 cm syvässä. Saman soljen toinen puolikas taas oli löydöistä kaikkein syvimmällä, 51 cm syvässä. Muut esineet olivat kaikki siltä väliltä, kuten sanottu vain neliömetrin alalta. Vielä mainittakoon, että päätehela № 10361:57 oli välittömästi emaljisoljen puolikkaan päällä, niin että ensin luulin sitä soljenneulaksi. Ei näin ollen ole mielestäni syytä epäillä esineiden yhdenaikaisuutta. On totta, että emaljisolki on pahemmin tullen turmelema kuin löydön esineet yleensä, mutta sekään tuskin oikeuttaa otaksumaan sen muiden kanssa eriaikaiseksi. Voihan osa esineistä olla vainajan mukaan pantuja ilman että niiden on tarvinnut olla hänen yllään polttoroviolla.

Alue III:n löytöluettelo käsittää: seuraavat esineet:

Emaljikoristeinen hevosenkenkäsolkki,

tasavartinen pronssisolki

lintuneula,

pronssiketjua,

2 sormusta, toinen sileä umpinainen hopeaa, toinen spiraalikier-
teinen, pronssia,

agraffinosia: 4 korunappia ja kaksi rikkinäistä rautaista levyä,

3 pronssista ja 1 rautainen vyösolki,

2 renkaallista pronssihelaa,

pronssiesine (vyönosa ?),

2 suorakaiteenmuotoista erikokoista rautahelaa,

kapea kielimäinen pronssinen pätehela,
rautainen kielimäinen pätehela,
2 miekantupenkenkäimen katkelmaa,
miekan kärkikatkelma,
kilvenkupuran pala,
3 rautaveistä, rautaniitti, ylälevy spiraalilevy,
raudan- ja pronssinpalasia,
poltettuja luita.

Suurin osa löydöistä on merkitty kartalle № 2, johon myös-
kin on tehty luettelo niiden löytökorkeuksista.

Kaivauksen jälkeen ei kiviä maanomistajan toivomukses-
ta ajettu takaisin entiseen paikkaan, vaan jätettiin ne hänen käytettä-
väkseen. Löydöt KM N:o 10361:1-69.

Helsingissä 29. p:nä lokakuuta 1936.

Ella Kivikoski

10574.

1. Hautaröykkiö Huittisten pit. Loiman kl.
Vanhan-Perttulan Hidentöykällä. Valo-
kuva S:stä päin, ennen kaivautta.

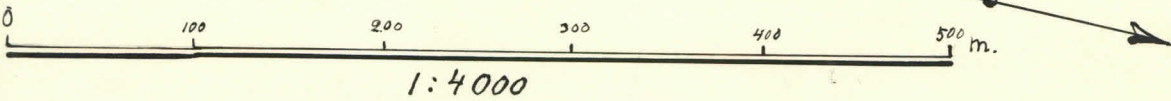
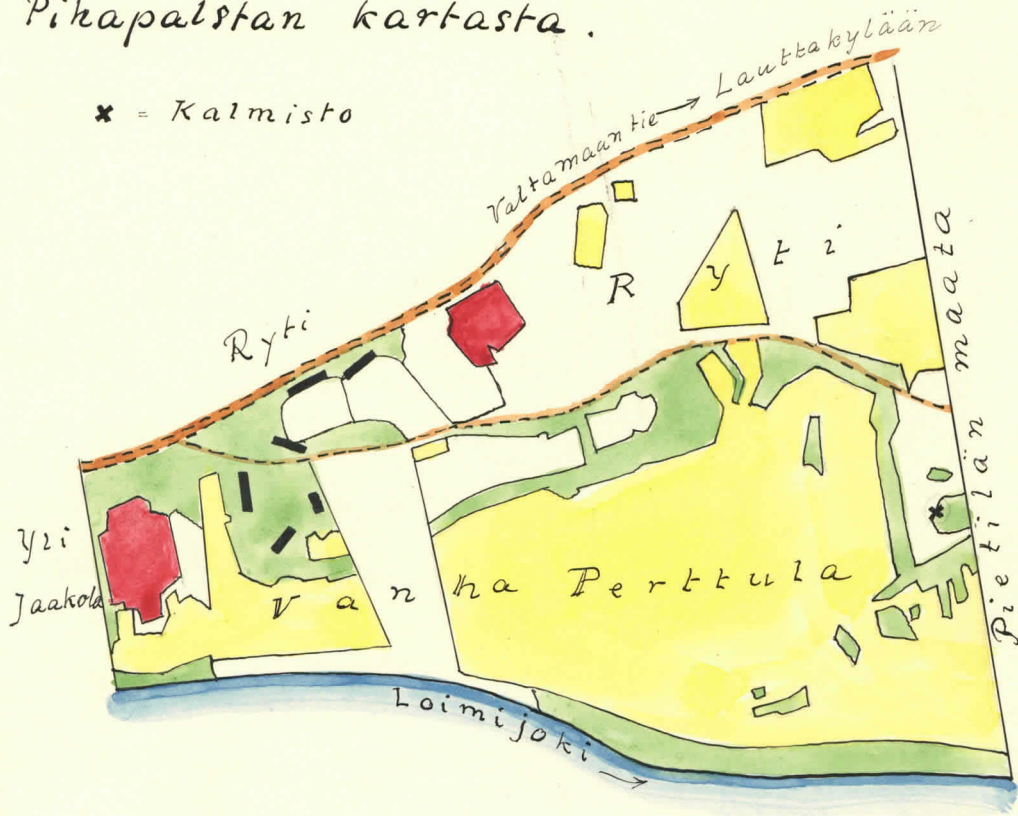

10573.

2. Hautaröykkiö Huittisten pit. Loiman
kylän Vanhan-Perttulan Hidentöykäl-
lä. Valokuva ennen kaivautta, SW:stä
päin. Miehet röykkiössä.

Ote Vanhan Perttulan N° 9
Pikapalstan kartasta.

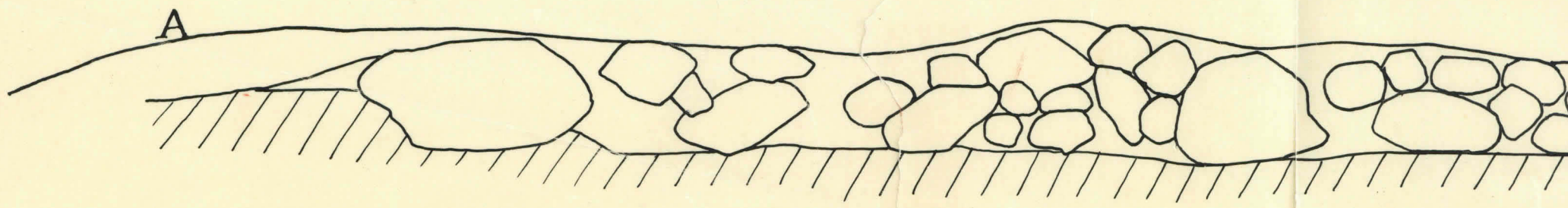
* = Kalmisto

Genomskärning på linjen

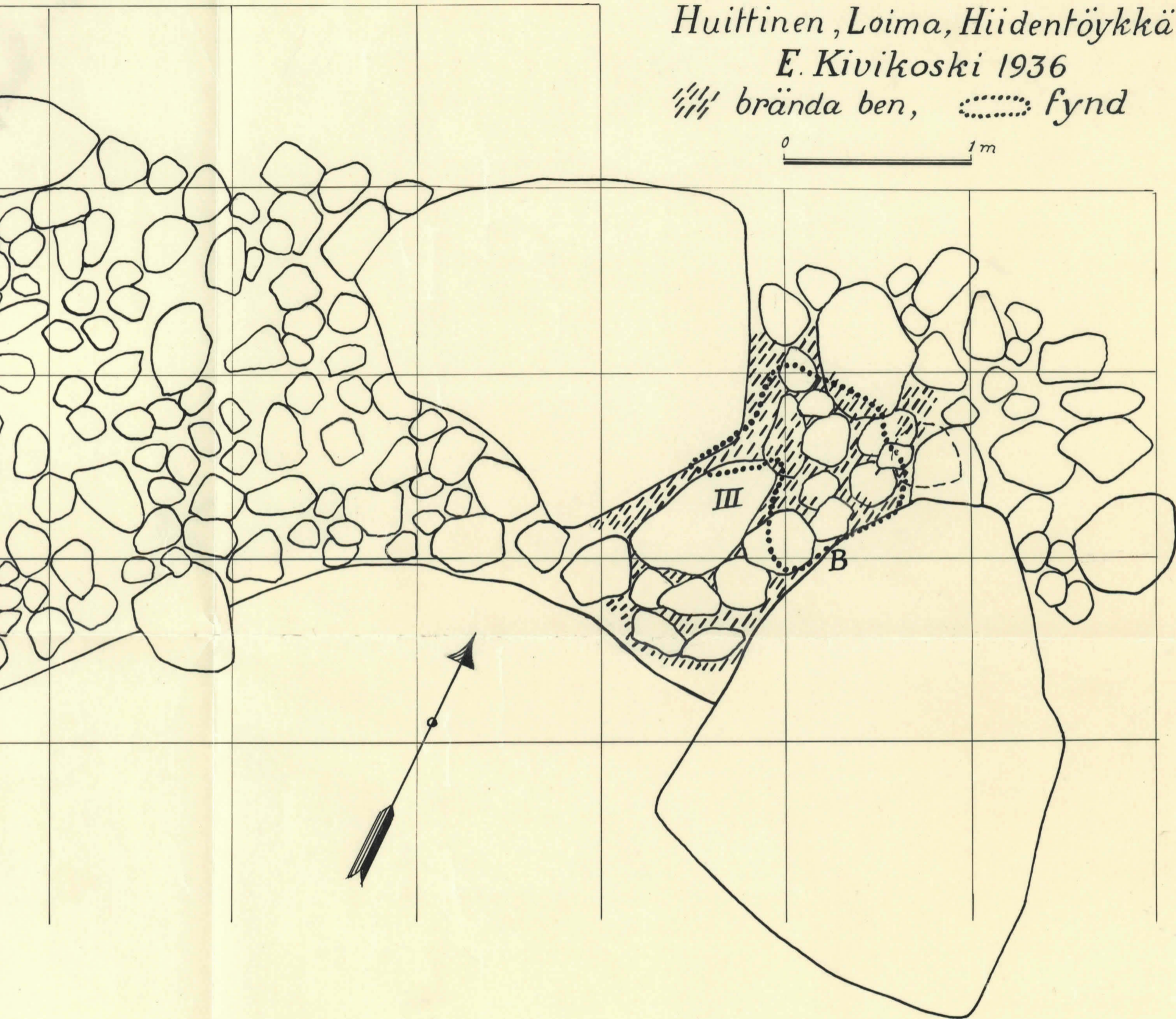

Huittinen, Loima, Hiidentöykkä

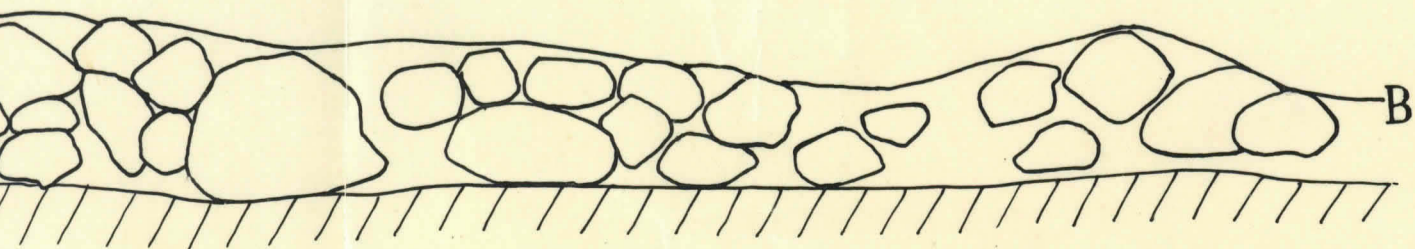
E. Kivikoski 1936

//// brända ben, ... fynd

0 1 m

Genomskärning på linjen AB

40 H 855

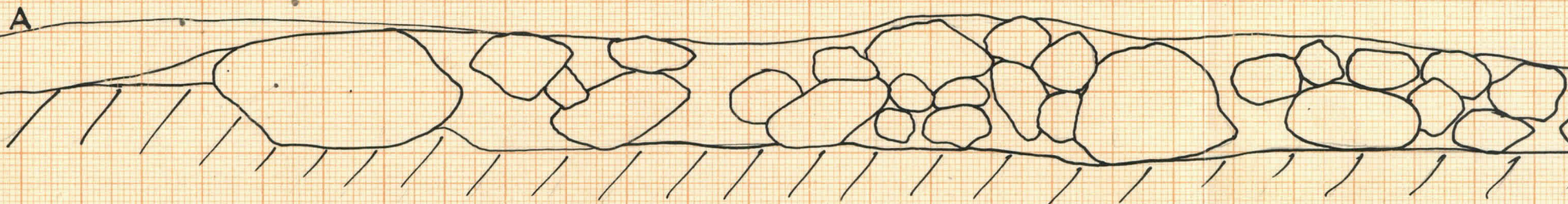
Esineiden syvyydet:

Päänumero 10361:

- 8 - 0,32
- 9 - 0,32
- 17 - 0,12
- 26 - 0,22
- 28 - 0,42
- 33 - 0,45
- 35 - 0,28
- 36 - 0,45
- 39 - 0,46
- 42 - 0,40
- 43 - 0,41
- 44 - 0,41
- 45 - 0,46
- 46 - 0,42
- 47 - 0,48
- 48 - 0,42
- 49 - 0,42
- 50 - 0,38
- 51 - 0,41
- 56 - 0,54

Poikkileikkaus AB-linjalla

3. Huittisten Loiman kl. Vanhan - Perttulan ^{10575.} hautaröykkiön kaivaus. Poikkileikkaus linjalta A.B. Valokuva S:stä päin.

4. Röykkiökiveys paljastettuna ja valo-
kuvattuna SW:stä päin. ¹⁰⁵⁷⁶

5. Kalmistokiveystä röykkiön NO-osassa,
valok. NO:sta päin. ^{10577.}

Huttinen, Loima, Vanha-
Perttula.

10578.
6. Huttinen, Loima, Vanha-Perttula. Rorpe-
kiön kaivaus 1936. Kivipaljastel-
tu. Valokuva SW:stä päin.

Ella Kivikoski 1936.